

ПЕДАГОГІЧНИЙ АРТИСТИЗМ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА, КРИТЕРІЙ ВИЯВУ

УДК 378.937
Андрейкова І.Б.

У статті висвітлено сутність, структуру й критерії вияву педагогічного артистизму як професійно важливої якості творчої й професійно успішної особистості викладача іноземної мови вищого навчального закладу. Продемонстровано різні дослідницькі підходи щодо тлумачення сутності педагогічного артистизму. Узагальнено провідні складові педагогічного артистизму викладача іноземної мови як основи опанування ним концепції педагогічної творчості.

Ключові слова: викладач іноземної мови, педагогічний артистизм, сутність, структура і критерії педагогічного артистизму, педагогічний артистизм викладача іноземної мови.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АРТИСТИЗМ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА: СУЩНОСТЬ, СТРУКТУРА, КРИТЕРИИ ПРОЯВЛЕНИЯ

Андрейкова И.Б.

В статье отражена сущность, структура и критерии проявления педагогического артистизма как профессионально важного качества творческой и профессионально успешной личности преподавателя иностранного языка высшего учебного заведения. Продемонстрированы разные исследовательские подходы относительно толкования сущности педагогического артистизма. Обобщены ведущие составляющие педагогического артистизма преподавателя иностранного языка как основы овладения им концепции педагогического творчества.

Ключевые слова: преподаватель иностранного языка, педагогический артистизм, сущность, структура и критерии педагогического артистизма, педагогический артистизм преподавателя иностранного языка.

PEDAGOGICAL VIRTUOSITY OF THE TEACHER OF A FOREIGN LANGUAGE: ESSENCE, STRUCTURE, CRITERIA OF EXPRESSION

I.Andreikova

The essence, structure and criteria of expression of pedagogical virtuosity is reflected in the article as professionally important quality of creative and professionally successful identity of the teacher of a foreign language of a higher educational institution. Different research approaches concerning the interpretation of the essence of pedagogical virtuosity are shown. Leading components of pedagogical virtuosity of the teacher of a foreign language as bases of mastering of the concept of pedagogical creativity are generalized.

Keywords: the teacher of a foreign language, pedagogical virtuosity, essence, structure and criteria of pedagogical virtuosity, pedagogical virtuosity of the teacher of a foreign language.

Постановка проблеми. Загальноєвропейські тенденції розвитку, інтеграції та уніфікації форм, змісту та рівнів мовної освіти суттєво впливають на стратегічні завдання, дидактичні засади й технології професійно-педагогічної освіти майбутніх викладачів іноземних мов. Зумовлено це тим, що приведення освітньо-кваліфікаційних рівнів (бакалавр, магістр, доктор гуманітарних наук в сфері іншомовної освіти) у відповідність до європейських стандартів якості ставить національну систему лінгвістичної й педагогічної освіти перед необхідністю швидко й успішно адаптуватися до нових європейських вимог, насамперед у напрямку подальшої гуманізації професійної підготовки викладачів іноземних мов, які мають досконало володіти провідними функціями професійно-педагогічної діяльності, набуваючи відповідних компетенцій і гуманітарної культури, педагогічної майстерності та педагогічного артистизму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науково-теоретична й експериментальна розробка різноманітних аспектів проблеми викладача іноземних мов розпочалася лише наприкінці 20-х рр. ХХ століття, чому сприяло започаткування цілеспрямованих дидакологічних досліджень (М. Гармсен, С. Гінзбург, М. Зотін, Р. Кутепов, Т. Лубенець, М. Мамонтов, Т. Маркар'ян, Г. Прозоров, Я. Чепіга та ін.), пошук шляхів підвищення ефективності організації педагогічної освіти (П. Блонський, А. Калашников, Н. Крупська, А. Макаренко, А. Мединський, С. Міропольський, В. Сорока-Росінський, М. Пістрак, А. Пінкевич, С. Шацький та ін.), становлення й розвиток дидакологічних наукових шкіл (Ф. Гоноболін, І. Зязюн, Н. Кузьміна, А. Кузьмінський, І. Раченко, О. Савченко, В. Сластьонін, Н. Тарасевич, Р. Хмелюк, Н. Хміль, О. Цокур, О. Щербаков).

Значна активізація комплексних вітчизняних та зарубіжних досліджень проблеми педагогічного професіоналізму викладача іноземних мов на сучасній методологічній та методичній базі спостерігалася на зламі ХХ-ХХІ століть (І. Багасва, Л. Гребенкіна, Б. Дьяченко, М. Кларін, А. Маркова, Л. Мітіна, Л. Пуховська, Є. Рогов, Р. Роман та ін.), активна розробка якої триває й досі (В. Баркасі, І. Богданова, Н. Гузій, Е. Карпова, Н. Кічук, З. Курлянд, С. Ніколаєва, О. Савченко, О. Цокур, Е. Шишко, Т. Яблонська), особливо в межах педагогічної акмеології, педагогічної деонтології, дидакології, педагогічного менеджменту й самоменеджменту. Зумовлено це тим, що вимоги до професіоналізму викладача іноземних мов у період модернізації вітчизняної освіти, під час упровадження нових державних освітніх стандартів, багаторазово зростають, у зв'язку з чим виникає необхідність більш ретельного дослідження проблеми його педагогічного професіоналізму й артистизму.

Мета статті полягає у висвітленні сутності, структури й критеріїв виміру педагогічного артистизму майбутнього викладача іноземної мови як професійно-важливості якості його особистості, яка зумовлює його професійну успішність та стрімке кар'єрне зростання у сфері іншомовної освіти.

Виклад основного матеріалу. Вивчення спеціальних джерел засвідчує, що проблема педагогічного артистизму майбутнього викладача іноземної мови

недостатньо досліджена, оскільки переважна більшість праць висвітлює специфіку вияву означеного феномена на рівні виконання професійних функцій вчителя як організатора навчально-виховного процесу або лідера шкільної іншомовної освіти.

Так, науковці єдині в думці, що суть педагогічного артистизму полягає в здатності вчителя конструктивно впливати на конкретного учня і навчальний колектив, «захоплювати» його своїми ідеями, планами і нестандартністю їх практичного втілення на основі особистісної чарівності, бачення, розуміння і глибокого проникнення в духовний світ особистості, підпорядкування аудиторії своїй творчій педагогічній волі («артистичний магнетизм»). Педагогічний артистизм є відображенням внутрішньо-духовних і художньо-естетичних рис особистості вчителя і зовні виявленої виконавсько-педагогічної майстерності, він несе в собі надзвичайно вагому інформацію, покликану додатково висвітлювати виховні ідеали й образи педагогічного середовища, надаючи їм динамізму й візуальної доступності. Спираючись на механізми художнього перевтілення, педагогічний артистизм є проявом внутрішньої активності вчителя як творця навчально-виховного процесу, потужним засобом особистісно-психологічного впливу.

Педагогічний артистизм визначається як інтегративна риса суб'єкта педагогічної діяльності, зумовлена наявністю комплексу естетико-креативних рис: високою світоглядною, духовно-моральною позицією, натхненням, художньо-педагогічною уявою, емоційною переконливістю, перевтіленням, виразною мовно-мислительною діяльністю, виконавським мистецтвом. Розвиток у педагога цих рис сприяє, на думку автора, становленню педагогічного артистизму як вищої форми педагогічної творчості вчителя, надихаючи на втілення красивих, вражаючих, емоційно забарвлених педагогічних дій на основі ефективного використання ним акторських і режисерських умінь, забезпечуючи тим самим культурологічний підхід до моделювання і реалізації професійно-педагогічної діяльності як діяльності художньо-естетичної [1].

Вважаючи педагогічний артистизм вершиною педагогічної творчості вчителя як універсального способу його професійної самореалізації та самоствердження в сфері освіти, до його провідних ознак найчастіше зараховують:

- допитливість, здатність захоплюватися, сумніватися, почуття нового;
- вміння знаходити правильне, точне, безпомилкове педагогічне рішення, яке позитивно впливає на вихованця;
- чарівність, оригінальність (здатність завойовувати увагу, почуття, розум, уяву, волю вихованців, вміння захоувати в себе, вести за собою, спонукати оточення до перетворення);
- емоційність, своєрідність та неповторність викладу матеріалу, почуття гумору;
- гармонію між зовнішніми й внутрішніми характеристиками особистості вчителя;
- пластику його поведінки (мову рухів, виразність тіла);
- співтворчість учителя та учнів;
- наявність творчого стилю педагогічної діяльності (сукупність характерних рис вчителя як людини і професіонала) [4, с.51].

Крім установки на педагогічну творчість і пошук істини, зазначає Ж. Ваганова, в діяльності артистичного вчителя іноземної мови зникають атрибути негативної психофізичної домінанти, з'являється здатність володіти «важелями натхнення», активізується здатність виявляти й демонструвати свої особистісні, світоглядні установки, висловлювати свої думки й почуття вербально і невербально, поліпшується якість взаємодії «вчитель-учень». При цьому, стійке ядро (зміст) педагогічного артистизму складають:

- емоційність, образність; «витонченість» думки, «свіжість почуття», оригінальність рішень, внутрішній динамізм;

- самоконтроль (управління своєю поведінкою, творче самопочуття в умовах публічності), впевненість у собі, свобода реалізації задуму; тактовність, почуття міри;

- здатність до педагогічної режисури (структурно-композиційна побудова навчального процесу, вміння висловити, втілити педагогічний задум; уміння згуртувати, внести натхнення в учнівський колектив; почуття ритму, простору і часу);

- самопрезентаційні вміння (самоподача, зовнішнє самовираження); естетика манер, чарівність (візуальна привабливість); експресивні вміння (виразність); вербальні, невербальні та імпровізаційні вміння [2, с. 75].

Завдяки використанню в навчально-виховному процесі різноманітних засобів педагогічного артистизму (образність і нетривіальність мислення, емоційність; самопрезентаційні вміння і зовнішнє самовираження; естетика манер, візуальна привабливість; експресивні, імпровізаційні, вербальні та невербальні уміння; самовладність, впевненість у собі; тактовність, почуття міри; режисерські здібності), зазначає Ж. Ваганова, для учня полегшується сприйняття і прийняття чужого досвіду, формується мотиваційно-ціннісне ставлення до змісту освіти, підвищується інтерес до навчання. Виразна, емоційно-образна подача матеріалу сприяє збереженню в дітей стійкої уваги, поглибленню мотивів навчального пізнання [2, с.75]. Автор серед ззовні виявлених ознак педагогічного артистизму виділила: звернення педагога насамперед до високого духовного змісту професійно-педагогічної діяльності, до своєї високої місії духовного наставника; залучення комплексного художньо-герменевтичного підходу; використання художньої мови, особливостей художнього образу; залучення думок різних сторін, особистих вражень. До внутрішніх джерел педагогічного артистизму автор відносить:

- психофізіологічні (особливості нервової системи, тип вищої нервової діяльності, темперамент, індивідуальні особливості характеру; особливості психічних процесів, емоційно-вольові риси, увагу, спостережливість, специфіку сенсорної організації, творчу уяву, фантазію, інтуїцію);

- соціально-моральні або соціокультурні (спрямованість, установки, погляди та переконання, загальний культурний рівень, духовний стан, «я-почуття»);

- педагогічні або діяльнісні (професійна спрямованість, розвинене педагогічне мислення, почуття міри, такту; індивідуальний досвід, практична компетентність, педагогічна культура, «відчуття мети», індивідуальний стиль, педагогічна техніка) [2, с. 77].

Решта науковців (І. Зязюн, Г. Сагач, М. Поташник,) вважає, що педагогічний артистизм — це певний спосіб організації навчальної й виховної діяльності, що піднята до рівня мистецтва як вищої міри досконалості в професійно-педагогічній діяльності. Без нього учні не зможуть піднятися на бажану духовну висоту, тому що педагогічний артистизм допомагає вчителю повести їх за собою, разом з ними шукати наукову істину, переживати радість відкриття навколишнього світу. Саме тому педагогічний артистизм передбачає наявність у вчителя:

- ерудиції (роль відкривача світу для дітей), оскільки він повинен бути високоосвіченою людиною, яка відрізняється допитливістю, пристрасною до пізнання «таємниць», подивом і сумнівом, почуттям нового, а також здатністю знайти єдине правильне і оптимальне педагогічне рішення;

- особистої чарівності (педагогічної харизми) як здатності володіти увагою, почуттями, розумом, уявою, волею учнів, зачаровувати їх, вести за собою, спонукати оточення до перевтілення за допомогою своєї духовності й внутрішньої краси, самотності, співучасті в житті інших, мудрості реакцій на дійсність;

- образності педагогічного мовлення, заснованій на його емоційності, захоплюючій формі, вільній від навчально-канцелярських зворотів, спотворень літературної мови, а також на чіткості дикції, ясності, милозвучності, мелодійності голосу, виразності інтонації, різноманітті її фарб і багатстві відтінків, які передають стан духовного світу педагога, його душевність, самотність, артистизм;

- виразності пластики, що передбачає розвиненість «тілесного апарату», володіння педагогом своїм тілом, ходюю, мімікою, здатності стримувати свій настрій і контролювати жести;

- самотності, яка зумовлює його індивідуальний творчий стиль діяльності та поведінки [4, с. 15].

Учитель, що виявляє справжній педагогічний артистизм, констатують І. Зязюн, Г. Сагач, — це не тільки талановитий актор і гарний імпровізатор, а й своєрідний майстер-режисер і сценарист навчально-виховного процесу, що володіє драматургією уроку (вмінням особливим чином розставляти акценти, паузи, вести діалоги і монологи протягом уроку) і красивою технікою режисури педагогічної дії [4, с. 52-54]. Через це педагогічний артистизм відомі вчені розглядають як прояв педагогічної професійної майстерності суб'єкта навчання й виховання, що проявляється у володінні педагогом різними методами та прийомам, всім арсеналом вмінь та навичок, які забезпечують практичне втілення педагогічного мистецтва в процесі формування особистості. Педагогічний артистизм тлумачать як вищий рівень досконалості в справі організації навчально-виховного процесу, тобто як активність, яку піднято до рівня педагогічного мистецтва.

Вважаючи педагогічний артистизм засобом розвитку творчого потенціалу суб'єктів навчально-виховного процесу, сутність якого вбачається не стільки в ефективній подачі «ролі» вчителя, скільки в невідомій широті інтелектуального спілкування з дітьми, на думку вчених, педагогічний артистизм передбачає не просто виконання «ролі» педагога, яка завчена й зіграна, а зумовлює постійний стан розуміння ним

необхідності відповідального виконання певної освітньо-виховної мети, що потребує людяності у всіх її проявах, натхнення, бажання навчити дітей певним навчальним діям. Через це, стверджує Г. Гарипова, шкільний учитель повинен розуміти, що має бути режисером свого уроку, однак враховувати й те, що режисура — це не тільки поставлений сценарій, а його ще треба гідно й віртуозно реалізувати власними педагогічними діями [3, с. 27].

Отже, педагогічний артистизм буде виглядати нецирою грою без прагнення викладача до гуманістичної взаємодії, без емоційно-тонкої чутливості й співпереживання, без розвинутого відчуття міри, характерних для розвинутої професійної рефлексії. У зв'язку з цим оволодіння професією вчителя і розвиток творчої індивідуальності повинно передбачати виховання низки особистісних рис, які стають професійними. Серед них: емоційність, інтуїція, емпатія, уява, спостережливість, здатність до імпровізації та ін. Артистичний учитель реалізує в діяльності неповторні особливості своєї творчої індивідуальності, які стають професійними рисами і характеристиками.

Вказуючи на те, що поняття педагогічного артистизму включає в себе, з одного боку, своєрідність особистості творчого педагога, а з іншого, — особливую сукупність навчальних прийомів і виховних технік впливу, які забезпечують його діяльність як процес педагогічної творчості, у структурі даного феномена О. Булатова виділяє внутрішній (культура, безпосередність педагога, його чарівність, емоційність, гра уяви, самоконтроль в умовах публічності й т.п.) і спрямований на клас, тобто зовнішній артистизм (ігрова подача, «техніка» гри, особливі форми вираження свого ставлення до матеріалу, передача свого емоційного ставлення до діяльності, володіння умінням самопрезентації й т.д.). При цьому, узагальнюючи найбільш раціональні судження вчених (Ю. Азарова, М. Жабровець, Ю. Львова, О. Макаренка, І. Риданова, В. Петрова, Н. Щуркова), що стосуються загальних і відмінних рис акторської та педагогічної професій, у діяльності артистичного педагога О. Булатова виділяє ряд особливих ознак:

- змістова, яка демонструє, що спільною основою дидактичного процесу є творча взаємодія його основних суб'єктів, — жива співпраця двох індивідуальностей педагога та учня;

- проектно цільова (психологічний, культурний, емоційний, вольовий та ін.) вплив педагога на учня і виклик певного переживання у нього (заданого інтелектуального й емоційного відгуку);

- інструментальна, спрямована на освоєння особистістю педагога як творця, деміурга, суб'єкта освіти адекватних і достатніх засобів, способів, технологій здійснення творчої педагогічної діяльності, що вимагає відповідного розвитку його соціокультурних і психофізіологічних даних як стартових можливостей освоєння змісту педагогічного артистизму;

- процесуальна, що відображає характеристики педагогічної творчості, спільність переживань педагога та учня, яке здійснюється публічно, має художньо-образний і демонстративний характер, регламентований у реальному часі;

- структурна, що враховує роботу педагога над собою в трьох періодах: моделювання (коли в уяві, в думках, у відчуттях вчителя створюється сценарний образ уроку); репетиційному (до уроку), на якому уточнюється сце-

нарно-режисерський задум заняття, фіксується його хід, складається план, відбувається репетиція ролі педагога; технічному, який передбачає втілення творчого задуму педагога в навчальній аудиторії;

– концептуальна, що враховує наявність непередбачуваних елементів у роботі, яка не підлягає автоматизації; здійснення соціальної функції вихователя; присутність інтуїції, чуття, натхнення, специфічних професійних емоцій; необхідність безперервної внутрішньої роботи (особистісна рефлексивна позиція «Я – творчий педагог») [1, с. 17].

Отже, роль і місце педагогічного артистизму в набутті позитивного індивідуального досвіду навчання і виховання з необхідністю може змінюватися в міру професійного зросту вчителя іноземної мови, оскільки він може проявлятися як:

– професійно важлива особливість чи риса творчої особистості педагога через здатність до імпровізаційного і природного існування в умовах педагогічного процесу, перевтілюватися, багатство жестів і інтонацій, дар оповідача, вміння подобатися, натхненність, відчуття внутрішньої свободи, образне мислення, прагнення до нестандартних рішень шляхом використання образних асоціацій і т.д.);

– сукупність ефективних прийомів і «технік», що дозволяють суб'єкту освітнього процесу відповідно до певних педагогічних завдань «розігрувати» партитури різних форм навчання і виховання за особливими правилами, потреби відбору найбільш естетично яскравої і морально досконалої смислової інформації, застосування алгоритмів діалогу й евристичних питань, активізації та включення всіх учасників навчально-виховного процесу в ігрове коло і пошук способів оптимального «занурення» в тему та її вивчення;

– концепція педагогічної творчості, сформована в процесі накопичення та збагачення професійної майстерності викладача засобами розвитку його художньо-естетичного і духовно-креативного потенціалу, яка синтезує його діяльність з навчання і виховання як творчий процес.

За нашими власними спостереженнями, оскільки процес навчання іноземної мови у вищій обумовлений живими, емоційними зв'язками, які виникають між викладачем і студентами, органічністю, природністю у використанні різноманітних дидактичних засобів, то в ситуації їх іншомовного комунікативного спілкування, заснованій на виділенні вище функцій педагогічного артистизму, необхідно вміти тонко «доторкнутися» до особистості студента. Зумовлено це тим, що реалізуючи функції педагогічного артистизму викладач іноземної мови зобов'язаний зберегти за студентами право самостійного вибору способів оволодіння іноземною мовою, а також заходи реалізації ними своєї творчої активності. Техніка такого «дотику» складається з операційних дій викладача іноземної мови, що належать до його педагогічному артистизму, які функціонують в тих ситуаціях педагогічного спілкування, де проявляється творчість:

– мистецтва яскраво, привабливо висловити свій образ «професійного Я» як викладача іноземної мови-дослідника, проєктувальника, режисера, сценариста й організатора іншомовного освітнього середовища, провідного її учасника (виконавця) та лідера як носія соціокультурних цінностей, щоб він став

більш доступний адекватному сприйняттю і розумінню студентів, точно орієнтуючи інформацію з метою досягнення їх позитивних оцінок;

- вміння «зчитувати» психічний стан студентів, які вивчають іноземну мову, з різною особистою мотивацією, розуміти їхні іншомовні комунікативні наміри і мотиви вивчення іноземної мови, проєктуючи перспективні стратегії їхньої успішної іншомовної освіти, культурного розвитку і професійного зростання;

- здатності організації довірливих взаємин зі студентами, розвиваючи або перебудовуючи їх, якщо в цьому є необхідність;

- мистецтва переконливого впливу на студента як партнера по іншомовному та педагогічному спілкуванню, вміння взаємодіяти з ним і вести за собою;

- майстерності саморегуляції (керування власними психічними станами, подолання різноманітних психологічних бар'єрів, «виклик» творчого самопочуття, вміння бути оптимістичним).

Як засвідчує наш емпіричний досвід роботи з магістрантами факультету романо-германської філології ОНУ імені І.І. Мечникова [4], прагнення враховувати особливості функцій педагогічного артистизму у власній поведінці і в різних видах професійно орієнтованої діяльності дозволить майбутньому викладачеві іноземної мови:

- розвинути естетичне начало власної особистості, образне мислення, естетичну пам'ять;

- усвідомити себе не тільки як «інструмент» передачі інформації та взаємодії з учнями, а й насамперед як людину, що передає духовні цінності;

- розглянути практику навчання іноземної мови в категоріях, що вказують на особливості поведінки (дружність-ворожість, наступ-оборона, сила-слабкість та ін);

- удосконалити вміння «зчитувати» поведінку студента, «розшифрувати» його наміри і переживання, розрізнити ознаки робочої (нерабочої) атмосфери в аудиторії за звуковими «аналізаторами», мімікою і пантомімікою студентів, зміною ритму мовної взаємодії; здійснювати психолого-педагогічний аналіз поведінки викладача іноземної мови більш конкретно, точно, докладно;

- оволодіти провідними прийомами педагогічної техніки та основами педагогічної майстерності для вирішення найважливіших педагогічних завдань у сфері іншомовної освіти;

- поступово переходити до педагогічно доцільних дій і поведінки, які властиві творчо налаштованим викладачам іноземної мови, формувати відповідне самопочуття, здійснювати естетичне оформлення зовнішнього вигляду, досягаючи власного привабливого педагогічного іміджу.

Висновки. Отже, педагогічний артистизм – це майстерність гнучкого перетілення в нестандартних умовах освітнього процесу, встановлення довірливих розвивально-виховних відносин і душевного контакту з його суб'єктами проявляється тільки в процесі емоційного переживання і створення творів педагогічного мистецтва, заснованих на здатності викладача іноземної мови любити і цінувати іншу людину, поважати чужу думку, проявляти чуйність і душевність, художньо-естетичні почуття і красу педагогічної дії. Остання до-

сягається завдяки здатності викладача іноземної мови в певній педагогічній ситуації зіграти потрібну роль і перевіритися, бути виразним і цікавим оповідачем, змінюючи тембр і тон свого голосу, використовуючи різні типи емоцій і різноманітну міміку, плавно рухатися і жестикулювати.

Педагогічний артистизм викладача іноземної мови — це не стільки зовнішні чинники (жести, міміка, інтонація), хоча і вони дуже вагомі для створення творчої атмосфери на навчальних заняттях, скільки здатність майже миттєво переключатися на нові виховно-освітні ситуації, опиняючись в новому образі. Педагогічний артистизм проявляється насамперед як концепція педагогічної творчості зрілої особистості викладача іноземної мови завдяки здатності перевітлюватися, проявляти мобільність, гостроту суджень і дар оповідача. Це мистецтво відбору найбільш яскравої, а не тільки вагомій, смислової інформації, реалізації «техніки» постановки гнучких та різноманітних питань і створення проблемної ситуації, яка емоційно та інтелектуально втягує студентів у дискусію і дозволяє даній педагогічній події запам'ятатися.

Педагогічний артистизм припускає наявність у викладача іноземної мови як творця навчально-виховного процесу відповідної внутрішньої основи у вигляді накопиченого морально-духовного та художньо-естетичного багатства, що відображає розуміння ним глибинного призначення науково-педагогічної професії, її вищого сенсу, а також своєї особливій соціально-професійній місії у сфері перспективного розвитку іншомовної освіти вищого навчального закладу.

Література:

1. Булатова О.С. Педагогический артистизм: учеб. пособие / О.С. Булатова. — М. : «Академия», 2001. — 200 с.
2. Ваганова Ж. Педагогический артистизм: можно ли им овладеть? // Народное образование. — 1999. — № 1/2. — С. 23-29.
3. Гарипова Г.А. Формирование артистизма личности будущего учителя музыки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01./Г.А. Гарипова/ — Казань, 2002. — 200 с.
4. Педагогічний артистизм сучасного вчителя та викладача вищої школи: данина моді чи потреби часу? / матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 26 жовтня 2012 р. / [за ред. Л.М. Голубенко, О.С. Цокур]. — Одеса : ОНУ імені І.І. Мечникова, 2012. — 210 с.

PEDAGOGICAL VIRTUOSITY OF THE TEACHER OF A FOREIGN LANGUAGE: ESSENCE, STRUCTURE, CRITERIA OF EXPRESSION.

Iryna Andreikova

Abstract. *The essence, structure and criteria of expression of pedagogical virtuosity is reflected in the article as professionally important quality of creative and professionally successful identity of a foreign language teacher of a higher educational institution. Different research approaches concerning the interpretation of the essence of pedagogical virtuosity are shown. Leading components of pedagogical virtuosity of the teacher of a foreign language as bases of mastering of the concept of pedagogical creativity are generalized.*

Pedagogical virtuosity is a flexible skill transformation in non-standard conditions of educational process, developing trusting relationships and

educational and emotional contact with his subjects that occurs only in the process of emotional experience and while creating works of pedagogical art based on the ability of foreign language teacher to love and appreciate another person, to respect someone else's opinion, to show compassion and sincerity, artistic and aesthetic sense of beauty and pedagogical performance.

Foreign language teacher's pedagogical virtuosity is not that much the external factors (gestures, facial expressions, intonation), although they are very important for forming an atmosphere of creative learning in the classroom as the ability to almost instantly switch to new educational situations they find themselves in a new image.

Pedagogical virtuosity is revealed primarily as a concept of pedagogical creativity of a foreign language teacher's mature personality for the ability to transform, develop mobility, acuteness of judgements and the gift of the narrator. This is the art of selection of the most striking, but not only sufficient, semantic information, implementation of the «technology» of setting flexible and diverse issues and creating a problematic situation that emotionally and intellectually engages students into discussion and allows this educational event be memorable.

Pedagogical virtuosity suggests the presence of a foreign language teacher as the creator of the educational process of appropriate internal framework in the form of accumulated moral, spiritual, aesthetic and artistic treasures that reflect deep understanding of the purpose of scientific and teaching profession, its higher meaning, and its particular social and professional mission in the sphere of perspective development of foreign language education in the university.

ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У НІМЕЧЧИНІ: ДОСВІД БАВАРІЇ

УДК 378.937

Губанова Н.С.

В статье рассматриваются средства организации проектной деятельности учащихся в Германии, тенденции к усилению коммуникативной направленности учебного процесса. Раскрыт опыт Баварии в создании проектов для молодежи.

Ключевые слова: *проектная деятельность, детский городок, социокультурная анимация, волонтерская деятельность.*

THE WAYS OF ORGANIZING STUDENTS' PROJECT ACTIVITY IN GERMANY: THE EXPERIENCE OF BAVARIA

Hubanova Nataliia

The article deals with the ways of organizing students' project activity in Germany, the tendency to strengthen of communicative orientation of the educational process. The experience of Bavaria in the creation of the projects for young people is found out.

Keywords: *project activities, playground, sociocultural animation, volunteering.*

Останнім часом все більшого значення набуває проектна діяльність, оскільки вона, як і навчання у співпраці, пошуково-творча робота, дозволяє розв'яз-